

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2021 ГОДИНА

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД

ЗА

ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2021 ГОДИНА

София, 2022 година

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД НА АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“ ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2021 ГОДИНА

През 2021 година Асоциация „Прозрачност без граници“ навърши 23 години от своето основаване. Организацията бе учредена през 1998 година като първото национално представителство на Transparency International в Югоизточна Европа. През този период Асоциацията натрупа значителен капацитет за създаване и реализиране на проекти за противодействие на корупцията, за промотиране на стандартите за добро управление в дейността на публичните институции и успя да си изгради авторитет на професионално работеща, политически безпристрастна и активна гражданска организация.

През изминалите години Асоциация „Прозрачност без граници“ създаде широк кръг от поддръжници и може да разчита на голям брой независими експерти от различни области на науката и обществения живот, които участваха при изпълнението на проектите и инициативите на организацията. Установените контакти с национални и международни институции бяха разширени с контакти със структури на гражданското общество и медиите, а Асоциацията си спечели име на уважавана и стабилна организация.

През 2021 година Асоциация „Прозрачност без граници“ продължи да осъществява активно дейността си, свързана с противодействие на корупцията на национално, регионално и международно ниво. Всички проведени програми и инициативи на Асоциацията бяха непосредствено подчинени на изпълнението на задълженията ѝ във връзка с реализацията на мисията ѝ, основните приоритети в работата ѝ, както и с основните цели и задачи, залегнали в Устава ѝ.¹

¹ **Мисия на Асоциация „Прозрачност без граници“, произтичаща от статута ѝ на българско представителство на Transparency International:** обединяването на усилията на държавните институции, местните власти, представителите на гражданското общество, частния сектор и медиите с цел провеждането на системни реформи и предприемането на конкретни действия срещу разпространението на корупцията в страната.

Основните приоритети в работата на Асоциацията: инициирането и прилагането на проекти и програми за противодействие на корупцията на национално и регионално равнище.

Основните цели и задачи, залегнали в Устава на Асоциацията:

- провеждане на изследователски инициативи по проблемите на корупцията, чрез мобилизиране усилията на учени, общественици и експерти в съответните области;
- системно набиране, представяне и разпространение на необходимата аналитична информация сред държавните институции и граждански организации;
- разработване, тестване и осъществяване на разнообразни граждански инициативи и проекти, насочени към намаляване на корупцията;
- предлагане на експертна и техническа помощ за различни граждански инициативи, насочени към противодействие на корупцията;

Екипът на Асоциация „Прозрачност без граници“ продължи успешно да реализира пълния обем от цели и задачи посредством инициирането и осъществяването на специфични проекти и инициативи в две основни програми.

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА, ориентирана към:

- прилагане на ефективни модели за независим експертен мониторинг и граждански контрол върху законодателството и процесите на управление от гледна точка на принципите на прозрачност и отчетност;
- иницииране на застъпнически кампании в подкрепа на значими обществени каузи и проблеми, свързани с превенция и противодействие на корупцията, както и в защита на лица, пострадали от корупционни действия;
- повишаване на обществената чувствителност към проблемите на почтеността, прозрачността и отчетността в работата на публичните институции;
- осъществяване на експертно-аналитична дейност по проблемите на противодействието на корупцията и прилагането на добри управленски практики чрез мобилизиране на експертния потенциал на организацията и трансфер на чуждестранно know-how в областта по превенция и противодействие на корупцията.

РЕГИОНАЛНА ПРОГРАМА, насочена към:

- осъществяване на международни проекти в партньорство с Transparency International – Секретариат и с националните представителства на Transparency International;
- обмяна на опит и създаването на регионални мрежи при осъществяването на антикорупционни инициативи.

ПОСТИЖЕНИЯ НА АСОЦИАЦИЯТА ПРЕЗ 2021 ГОДИНА

- Издадена публикация на тема **„Българският модел за политическо финансиране и провеждане на избори: международни стандарти, актуални проблеми и възможни решения“** – тя представя в систематизиран вид (1) международните стандарти в двете области,

-
- изграждане и поддържане на контактна мрежа от международни и национални партньорски и донорски организации, занимаващи се с подобни проблеми;
 - дългосрочно сътрудничество с централната и местните власти, експерти в държавната администрация и неправителствени организации с подобна насоченост с цел създаване на стабилна мрежа от обществени коалиции, работещи по проблемите на борбата с корупцията.
-

разработени от водещи международни организации (сред които ООН, Съветът на Европа, Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа и Transparency International), (2) правен анализ на проблемите в българското законодателство и в дейността на институциите и политическите партии, (3) сравнителен анализ на съответствието между стандартите, от една страна, и дефицитите в българското законодателство и практика, от друга. Предвид систематичния подход при разглеждането на двете теми и предвид обстоятелството, че публикацията съдържа консистентен пакет от препоръки в двете области, тя може да бъде използвана като инструмент за развитие на българския модел за политическо финансиране и провеждане на демократични избори.

- Разработена и приложена **обучителна програма за наблюдение на изборния процес**, която беше предназначена както за наблюдатели, така и за застъпници на всички политически партии. Посредством тази програма Асоциацията предостави своето ноу-хау за наблюдение, което до този момент бе осъществявано със съдействието на неправителствени организации, и по този начин съдейства за формиране на познания у ключови участници в изборния процес относно стандартите за честни и демократични избори и подходите за гарантиране на прозрачността и почтеността в изборния процес.
- Разработени **стандарты за интегритет в бизнеса** в три ключови сфери на икономиката, които имат съществено значение за обществото и в които съществуват сериозни корупционни рискове – здравеопазване, индустрия и енергетика. Стандартите отразяват най-добрите постижения в областта на стандартите за бизнес етика и са съобразени с българското законодателство. През изминалата година Асоциацията предприе интензивна застъпническа кампания за тяхното промотиране сред бизнеса и за тяхното възприемане в практиката на компании от сферата на здравеопазването и индустрията.
- Основан **Бизнес интегрити клуб**, който обединява усилията на компании, работещи в България и споделящи разбирането за необходимост от етични стандарти в бизнеса. Инициативата отразява желанието на Асоциация „Прозрачност без граници“ да способства за трансфер на чуждестранен опит и за изграждането на благоприятна среда за осъществяване на модерно и почтено предприемачество в страната.
- Изработени **мониторингови доклади**, които отразяват констатациите и препоръките на организацията, формулирани в резултат на наблюдението на строителството на един от най-мащабните инфраструктурни проекти в страната – тунел „Железница“ от автомагистрала „Струма“.

- Изработени **експертни становища и позиции** по актуални проблеми, свързани с управлението, превенцията и противодействието на корупцията: поредица от позиции и експертни становища във връзка с промените в законодателството относно организирането на изборния процес, възлагането на обществени поръчки и защитата на лицата, сигнализиращи за корупция.

ОБЛАСТИ НА ДЕЙНОСТ

I. ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ПОЛИТИЧЕСКАТА КОРУПЦИЯ. ПОВИШАВАНЕ НА ПРОЗРАЧНОСТТА И ОТЧЕТНОСТТА ПРИ ФИНАНСИРАНЕТО НА ПОЛИТИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ. ПРОВЕЖДАНЕ НА ЧЕСТНИ И ДЕМОКРАТИЧНИ ИЗБОРИ

Проект „Прилагането на стандарти за мониторинг на парламентарни избори – 2021 – предпоставка за повишаване на прозрачността и общественото доверие в изборния процес и за превенция на злоупотребни в изборния ден“

Проблемът за влиянието на корупцията върху политическия живот и върху цялостния модел, по който се осъществява управлението на страната е една от основните теми, които стоят на вниманието на Асоциация „Прозрачност без граници“ от създаването ѝ досега.

В продължение на инициативите за гражданско наблюдение на изборния процес, осъществявани от 2009 година, през изминалата година Асоциация „Прозрачност без граници“ разшири своите усилия към разпространението на знания относно международните стандарти за честни избори и към още една аудитория – застъпниците на политическите партии, регистрирани в изборите. Два основни мотива доведоха до прилагането на този подход: 1) през 2021 година се появиха няколко нови политически субекта, които изведоха като приоритет провеждането на честни и демократични избори, но не разполагаха с достатъчно познания и експертиза как могат да съдействат в тази насока; 2) противоепидемичните ограничения във връзка с пандемията от Ковид-19 не позволяваха по-широкото включване на доброволци от неправителствените организации и от академичните среди за наблюдение в изборния ден.

В тази връзка Асоциация „Прозрачност без граници“ осъществи проект „Прилагането на стандарти за мониторинг на парламентарни избори – 2021 – предпоставка за повишаване на прозрачността и общественото доверие в изборния процес и за превенция на злоупотребни в изборния ден“, който бе подкрепен от Фондация „Америка за България“, който включваше дейности в две насоки:

- 1) Обучение на обучители „Как да наблюдаваме изборите“, предназначено за организатори на наблюдението на изборния процес от политическите партии;
- 2) Застъпническа кампания „Как да защитим избирателните права на гражданите“, в рамките на която бе промотирана телефонната линия за сигнали за изборни нарушения и консултации на гражданите и бяха разпространени поредица от информационни материали.

На 13 март 2021 година бе организирано онлайн обучителен семинар на тема „Как да наблюдаваме изборите“. Основен фокус в обучението бяха: 1) съществуващите правила в изборното законодателство и в законодателството, което третира престъпленията срещу избирателните права на гражданите; 2) международните стандарти за провеждане на честни и демократични избори; 3) методологията за гражданско наблюдение, разработена от Асоциация „Прозрачност без граници“. Материалите от обучението бяха публикувани в платформа за онлайн споделяне VIMEO и послужиха на застъпниците на политическите партии при извършване на наблюдението на парламентарните избори, проведени на 4 април 2021 година.

Разработените материали послужиха и като отправна точка за извършване на наблюдение на последвалите извънредни парламентарни избори, проведени на 11 юли 2021 г. и на 14 ноември 2021 г.

Предвид обстоятелството, че купуването на гласове и контролираният вот продължават да бъдат съществени проблеми в изборния процес, втората насока в работата на Асоциация „Прозрачност без граници“ бе свързана с разпространението на информация относно начина, по който гражданите могат да защитят своите права. В тази връзка отново бе използван ресурса на Центъра за правна консултация на пострадали от корупция, към който се поддържа безплатна линия за сигнали 0800 11 224.

При провеждането на четирите избора (парламентарни на 4 април, 11 юли и 14 ноември 2021 г., президентски на 14/21 ноември 2021 г.) екипът на организацията оказваше съдействие на гражданите, като предоставяше информация за техните права като избиратели, изпращаше сигнали до компетентните институции, обработваше и систематизираше информацията от докладваните нарушения, с цел да подпомогне работата на институциите и на Асоциация „Прозрачност без граници“ за превенция и противодействие на нарушения в изборния процес.

В рамките на инициативата Асоциация „Прозрачност без граници“ разпространи поредица от информационни материали – банер, видеоклип, призови и указания за гражданите, свързани с насърчаване на тяхното участие в изборите и сигнализиране за установени изборни нарушения.

Асоциация „Прозрачност без граници“ успя да мобилизира ограничен кръг от наблюдатели – представители на академичната общност и на гражданското общество в различни райони на страната, със съдействието на които осъществи анализ на антикорупционните ангажименти в предизборните програми на партиите и извърши наблюдение на проведените избори и оповести резултатите от тази дейност в поредица от материали и участия в различни предавания на медиите.

Предвид обстоятелството, че машинното гласуване бе широко въведено, експерти на организацията взеха участие в дискусии и работни срещи с представители на институциите (ЦИК, Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията – във връзка с проверка на софтуера на машините), както и с авторитетни международни организации, които извършват наблюдение на изборния процес (ОССЕ).

II. РЕФОРМА В ПУБЛИЧНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ. МОНИТОРИНГ НА ДЕЙНОСТТА НА ПУБЛИЧНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Проект „Надграждане закрилата на лицата, сигнализиращи за нередности“

Подаването на сигнали е изключително важен инструмент за разобличаване на корупция, измами, безстопанственост и други нарушения и престъпления, които застрашават обществената сигурност, здравето на населението, финансовия интегритет, околната среда и върховенството на правото. То е едно от най-ефективните средства за тяхното разкриване и санкциониране. В същото време подаващите сигнали често поемат риск за кариерата си и дори за сигурността си. Поради тази причина защитата на разобличителите е сред актуалните теми в редица международни организации и обект на законодателни инициативи. През 2019 г. в Европейския съюз беше приета специална Директива, въвеждаща минимални общи стандарти за защита на лицата, които подават сигнали за нередности.

През 2021 г. Асоциация „Прозрачност без граници“ продължи работата по инициативата на Transparency International „Надграждане закрилата на лицата, сигнализиращи за нередности“, насочена към създаване на правила и организационна рамка за защита на лицата, които подават сигнали за нередности, както в публичния, така и в частния сектори. В тази връзка основните насоки в дейността бяха фокусирани върху:

- 1) Застъпническа кампания за транспониране на Директива (ЕС) 2019/1937 относно защитата на лицата, които подават сигнали за нарушения на правото на Съюза:** един от важните резултати от застъпническата кампания е включването на темата за защита на разобличителите сред

приоритетните теми в Националната стратегия за превенция и противодействие на корупцията (2021 - 2027 г.), която беше окончателно приета в първата половина на 2021 г.

- 2) **Участие в експертна работна група:** Благодарение на усилията на Асоциация „Прозрачност без граници“ през 2020 г. беше създадена работна група, съпредседателствана от Министерството на правосъдието и Министерството на социалната политика. През 2021 г. Асоциация „Прозрачност без граници“ продължи участието си в работата на тази група, като предвид поредицата от избори, дейността на групата не бе толкова интензивна.
- 3) **Разработване на проект на закон за защита на разобличителите:** екипът на Асоциацията разработи собствен проект на закон. Основавайки се на опита и експертизата на мрежата Transparency International, проектът разширява минималните изисквания, въведени с Директивата, и включва редица добри практики и признати международни стандарти в тази област.
- 4) **Разработване на становища и позиции:** експертите на Асоциация „Прозрачност без граници“ разработиха няколко становища и експертни позиции, свързани с процеса по приемане на законодателство за защита на разобличителите.
- 5) **Информационна кампания за въвеждане на правила за защита на разобличителите в националното законодателство:** чрез серия от срещи с публични институции, организации на гражданското общество, бизнеса, синдикати и медийни асоциации екипът ни продължи да работи за по-висока информираност на широк кръг заинтересувани лица относно важната роля на разобличителите в контекста на разкриването и предотвратяването на нарушения и нередности.

Част от тези организации се включиха в иницирираната от Асоциация „Прозрачност без граници“ неформална работна група. С тази инициатива Асоциацията се стреми да компенсира липсата на широк обществен дебат по темата в страната и отчитане интересите на ключови субекти при разработване на националното законодателство за защита на разобличителите.

Част от информационната кампания бяха и серия от интервюта в национални медии, осветяващи значимостта на темата и предизвикателствата, пред създаването на национално законодателство по темата.

- 6) **Международно сътрудничество:** Асоциация „Прозрачност без граници“ е асоцииран член на международната мрежа Whistleblowing International Network. Организацията участва в инициативата EU Whistleblowing Meter,

която осъществява мониторинг на транспонирането на Директива (ЕС) 2019/1937 в държавите членки на ЕС. Като член на WIN, Асоциация „Прозрачност без граници“ подкрепя редица инициативи за подпомагане на разобличители, пострадали в резултат от разкриването на нередности.

Проект „Местната система за почтеност като основа за устойчиво развитие на бизнеса“

През месец декември 2021 г. Асоциация „Прозрачност без граници“ стартира проект „LISI – устойчиво бизнес развитие“, който се осъществява с финансовата подкрепа на Фондация „Америка за България“. Тази инициатива е продължение на реализирания проект, осъществен в периода 2014-2017 г., в резултат на който бяха изследвани 9 основни институции на местната власт и сектори със значима роля в 27 общини – области центрове в страната. Инициативата е израз на оценката на Асоциация „Прозрачност без граници“, че ефективното противодействие на корупцията в страната не може да се извърши без участието на ключови институции и социални актьори на местно ниво.

Основен акцент при реализирането на предстоящия тригодишен проект е каква е ролята на местните институции и социални актьори за устойчива дейност на бизнеса. Инициативата се осъществява чрез три основни линии на дейност:

- изследване и оценка на капацитета на местните публични институции и други актьори за прилагане на устойчиви антикорупционни политики; изработване на годишен Индекс на Местната система за почтеност;
- укрепване на почтеността на местните общности: развитие на капацитета на местните власти за прилагане на дългосрочни устойчиви антикорупционни политики;
- застъпничество за реформи в местните антикорупционни политики.

В резултат на осъществените изследвания със съдействието на местни партньорски неправителствени организации се предвижда:

- изработване на ежегоден Индекс на местната система за почтеност, като отправна точка за оценка и сравнителен анализ на капацитета, ролята и управлението на изследваните институции и социални актьори;
- провеждане на поредица от форуми, кръгли маси, дискусии и работни срещи – като инструмент за обмяна на опит относно добри практики и целенасочена подкрепа за общините, в които са установени най-съществени дефицити.
- подкрепа за устойчивото икономическо развитие на регионите – като отправната точка за това ще бъде какъв е приносът на институциите и

какви усилия следва да бъдат предприети, за да се подобрява средата за осъществяване на бизнес.

III. ПРОЗРАЧНОСТ И ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ПУБЛИЧНИ СРЕДСТВА – ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИЯТА ПРИ ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ

Проект „Пактове за почтеност – превантивен граждански механизъм за защита на фондовете на ЕС“

Инициативата е част от четиригодишен международен проект „Пактове за почтеност – превантивен граждански механизъм за защита на фондовете на ЕС“, който се осъществява от началото на януари 2016 година с финансовата подкрепа на Европейската комисия. Той е част от съвместна инициатива, в която участват 11 държави (България, Гърция, Италия, Латвия, Литва, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Унгария, Чехия) и се координира от Transparency International Secretariat.

Основната цел на инициативата е да проучи модела на Пактовете за почтеност като инструмент за повишаване на прозрачността и отчетността при обществените поръчки и да популяризира прилагането им в Европейския съюз с оглед предотвратяване на измами и корупция при разходването на средствата от европейските фондове. Специфичните цели на проекта са свързани с: мобилизиране на експертизата на организации, прилагали Пактовете за почтеност и до обмяната на ноу-хау между държави-членки на ЕС във връзка с управлението на средства от европейските фондове; да принесе за повишаване на прозрачността и отчетността в 17 избрани обществени поръчки, осъществявани в 11 държави-членки на ЕС и съфинансирани от европейските фондове; повишаване на прозрачността и достъпа до информация по проблемите на процеса по възлагането и изпълнение на обществените поръчки; извършване на оценка на прилагането на Пактовете за почтеност, която да изведе добри практики и да формулира препоръки за по-широко разпространение на този инструмент.

Още в началото на проекта Асоциация „Прозрачност без граници“ взе решение да осъществи мониторинг на изпълнението на обществена поръчка, в която е фокусиран значим обществен интерес и се предвижда да бъдат изразходвани европейски средства със значителна стойност. Като обект на мониторинг в България бе избрана поръчката за проектиране и строителство на тунел „Железница“ на автомагистрала „Струма“.

През 2021 година усилията на екипа на Асоциация „Прозрачност без граници“ бяха фокусирани върху следните дейности:

- мониторинг на място – в периода януари – декември 2021 г. екипът на Асоциацията извърши поредица от посещения на строителната площадка и взе участие в месечните работни срещи по напредъка на строителството;
- работни срещи с представители на възложителя, в рамките на които бяха обсъждани рамката на взаимодействие във връзка с наблюдението и констатациите и изводите от мониторинговите доклади;
- медиен мониторинг – проучване на медийни публикации и акумулиране на информация, както пряко свързана с наблюдавания обект, така и в по-общ контекст – във връзка с дефицити в сферата за възлагане и изпълнение на обществени поръчки;
- застъпническа кампания сред местната общност, която целеше да информира жителите в района на инфраструктурния обект за целите на инициативата и да ги ангажира в процеса по осъществяване на гражданско наблюдение;
- поддържане на платформата Tunnel.Report като част от сайта на инициативата, която позволява подаването на сигнали за нередности и въпроси на гражданите към изпълнителите и институциите, които имат правомощия във връзка със строителството на тунел „Железница“;
- разработване на платформа за сравнителен анализ при изпълнението на ангажиментите на участниците в Пакта за почтеност.

В резултат на наблюдението през 2021 г. бяха създадени и публикувани три мониторингови доклада. Те бяха изработени с ключовия принос на експерти в сферата по възлагане на обществени поръчки, инженери, геолози, експерти по публични комуникации, като предвид етапа на наблюдение фокусът в докладите бе специфичен:

- **междинен мониторингов доклад**, който отразява констатациите и оценките относно **изпълнението на договорите** с изпълнителите на трите обособени позиции за строителство за тунел „Железница“ и на прилежащите участъци;
- **финален мониторингов доклад „Пактът за почтеност при изграждането на тунел „Железница“ – инструмент за публичност и обществен контрол при изразходването на средства от европейските фондове“**, който представя: (1) констатациите, оценките и препоръките относно цялостното наблюдение на възлагането на обществените поръчки и изпълнението на договорите за строителство на тунел „Железница“, (2) обобщени изводи, оценки и препоръки относно процеса по възлагане на обществените поръчки в страната; (3) оценки и препоръки относно прилагането на Пакта за почтеност като инструмент за граждански контрол върху обществени поръчки със значим обществен интерес.

В допълнение следва да се отбележи, че експертният екип на организацията изработи и обобщаващ доклад от наблюдението, който представя в синтезиран вид основните изводи и препоръки, формулирани в резултат от наблюдението на строителството на обществената поръчка и на пилотното приложение на Пакта за почтеност. Този документ послужи като информационен материал в застъпническата кампания пред институциите (Народно събрание, МРРБ, МС, МИИ, АОП, АПИ), насочена към по-широко приложение на Пакта за почтеност като инструмент за граждански контрол на публичните средства, включително при средствата от европейските фондове.

Съществен инструмент от работата по проекта е ангажирането на обществеността в региона. Чрез създадената платформа **Tunnel.Report** бяха получени редица въпроси относно безопасността при извършването на строителните работи, опазването на околната среда и др. С наше съдействие въпросите бяха отправени към ресорните институциите и по този начин съдействахме за по-доброто информиране на местната общественост и за своевременно решаване на възникнали проблеми.

На 30 септември 2021 г. в Благоевград бе проведен заключителен форум „Гражданското наблюдение при изграждането на тунел „Железница“ – инструмент за публичност и обществен контрол при изразходването на средства от европейските фондове“. В рамките на форума експертният екип на организацията представи резултатите от наблюдението на строителството на тунел „Железница“, като наред с това обсъди възможностите за бъдещо взаимодействие между местни граждански организации, регионалните медии, Асоциация „Прозрачност без граници“ регионалните структури на пътната агенция и други институции, които имат ангажимент към развитието на инфраструктурата в региона.

V. ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИЯТА В БИЗНЕСА

Проект „Насърчаване на бизнес почтеността в България“

Проектът „Насърчаване на бизнес почтеността в България“ (Setting the Ground for Business Integrity in Bulgaria) - „Интегритет в бизнеса“ е четиригодишна инициатива на Асоциация „Прозрачност без граници“, която се осъществява от началото на октомври 2019 г. с подкрепа на „Сименс“. Той е насочен към разработването и промотирането на стандарти за почтеност, съобразени със спецификата на три важни сектора в България – енергетика, здравеопазване, индустрия.

Инициативата цели на окаже въздействие върху начина, по който бизнесът подхожда към управлението на корупционните рискове и спазването на принципи за бизнес етика. Тя се осъществява чрез три основни линии на дейност:

1) Разработване на стандарти за почтеност в бизнеса, съобразени със спецификата на секторите енергетика, здравеопазване и индустрия в България;

2) Възприемане на стандартите от компании в трите сектора, включително чрез популяризиране сред техните бизнес партньори, както и чрез обучение на млади бизнес лидери относно прилагането на стандартите за почтеност в бизнеса в тяхната сфера;

3) Въздействие върху средата за осъществяване на бизнес, насочено към по-добро разбиране от необходимостта за почтеност на бизнеса в България, включително чрез (а) създаване на Бизнес интегрити клуб, обединяващ фирми от различни сфери на икономиката, както и (б) чрез насърчаване на диалога между бизнеса и държавните институции.

След като през 2020 г. беше извършено задълбочено проучване и анализ на законодателството, саморегулацията и прилаганите добри практики от фирми в секторите здравеопазване, енергетика и индустрия, усилията през 2021 г. бяха насочени към разработване на стандарти за бизнес интегритет и осъществяването на застъпническа кампания за тяхното промотиране и практическо въвеждане.

В началото на 2021 г. екипът на проекта разработи обхвата, структурата и съдържанието на стандартите за бизнес интегритет, като след поредица от работни срещи с бизнеса те бяха верифицирани и публикувани на създадения сайт на инициативата <https://business.transparency.bg>.

Втората насока в работата на Асоциация „Прозрачност без граници“ бе свързана с промотирането на изработените стандарти и търсенето на подкрепа за тяхното приложение. В тази връзка бяха проведени поредица от работни срещи и дискусии с фирми в трите сектора и с представители на национални и международни бизнес асоциации. По-голямата част от тях показаха повишен интерес към сътрудничество по темата и желание да разпространяват информация за стандартите сред своите членове. Сред организациите следва да се подчертае ангажираността на Българската търговско-промишлена палата, Американската търговска камара и Българо-швейцарската търговска камара, които дадоха свои оценки и предложения относно приложението на стандартите и разпространиха информация за инициативата сред своите членове и партньори.

На 28 септември 2021 г. в София беше организиран форум „Интегритет в бизнеса: съществена предпоставка за устойчив, дългосрочен успех и растеж“, на който беше представена инициативата и бяха поставени основите на Бизнес интегрити клуб. Сред официалните гости бяха вицепрезидентът Илиана Йотова, представители на изпълнителната власт и на бизнеса. В рамките на форума беше представен опитът и добри практики, прилагани от компании в секторите

здравеопазване и индустрия; добри управленски практики представиха и експерти от TI Великобритания, Румъния и Швеция.

Първите застъпнически усилия на TI България към бизнеса бяха успешни, тъй като екипът стартира съвместна работа по въвеждането на стандартите с две компании от индустриалния сектор и една от сектора на здравеопазването.

Екипът на Асоциация „Прозрачност без граници“ успя да постави темата за бизнес почтеността на вниманието на няколко правителствени институции. В тази връзка бяха изпратени предложения, които впоследствие намериха своето място в проектозакона на Националната стратегия за здравеопазване 2021 - 2030 и в Националната стратегия за превенция и противодействие на корупцията 2021 - 2027.

VI. ПОВИШАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНАТА ИНФОРМИРАНост. ПРОВЕЖДАНЕ НА ЗАСТЪПНИЧЕСКИ КАМПАНИИ

Изработване на експертни становища и позиции по актуални въпроси, свързани с превенция и противодействие на корупцията

Позиции относно организацията на изборния процес и обсъждани промени в изборното законодателство

Във връзка с поредните предложения за промени в Изборния кодекс, които бяха обсъждани в Народното събрание, Асоциация „Прозрачност без граници“ изработи поредица от експертни позиции и взе участие в обсъждането в Комисията по правни въпроси, като изрази критична оценка към подхода за промени в изборното законодателство, който negliжира отдавна съществуващи проблеми и създава нови такива. Експертизата на Асоциация „Прозрачност без граници“ послужи като източник на аргументи за въвеждането на по-ефективен подход за организация на машинното гласуване, а оттам и за намаляване дела на организационните нередности в изборния процес.

Във връзка с организацията на изборния процес Асоциация „Прозрачност без граници“ отправи и поредица от препоръки относно организацията на изборния процес в страната и в чужбина в контекста на разпространението на пандемията с ковид-19. Съществен акцент в позициите беше и въпросът с прилагането на новите електронни технологии в изборния процес, в това число организацията на машинното гласуване и отчитането на изборните резултати.

 Позиции относно законодателството, свързано с обществени поръчки, и практиката по неговото прилагане

Въз основа на наблюдението на строителството на тунел „Железница“ от автомагистрала „Струма“, в края на 2021 година Асоциация „Прозрачност без граници“ изработи поредица от аналитични документи, които оценяват дефицити в законодателството за обществените поръчки и в практиката по неговото приложение. Наред с това, Асоциация „Прозрачност без граници“ формулира и препоръки за подобряване на законодателството и промени в практиката на институциите, които да доведат до по-голяма прозрачност и по-ефективно използване на публичните ресурси. В тази връзка на народни представители, ресорни министри и ръководители на институции с правомощия в тази сфера бяха предоставени систематизирани изводи и препоръки (вкл. относно необходимостта от прецизиране на законовата рамка за възлагане на строителство чрез инженеринг, необходимостта от разработване на специфичен български модел на договорна рамка за строителство на големи инфраструктурни обекти, прилагане на Пактове за почтеност при обществени поръчки със значим обществен интерес).

 Позиции относно санкциите, наложени от американските власти въз основа на закона „Магнитски“

Във връзка с Решението на Министерството на финансите на САЩ за налагане на санкции на български граждани по закона „Магнитски“ Асоциация „Прозрачност без граници“ изпрати позиция, в която изразява надежда, че българските институции са получили ясен знак, че корупцията е незаобиколим проблем, включително и при отношенията с международните партньори и ще предприемат реални действия за нейното преодоляване.

Център за правна консултация на пострадали от корупция

Центърът за правна консултация на пострадали от корупция² е създаден през 2006 година по инициатива на Transparency International – България, като оттогава по инициатива на TI – Секретариат и национални представителства на TI са създадени повече от 15 центъра в държави от Европа, Азия и Африка.

Функционирането на Центъра има за цел да предостави възможност на гражданите да вземат активно участие в борбата с корупцията чрез предоставяне на безплатна правна помощ в подкрепа на техните усилия за възмездяване на корупционни престъпления от страна на обществени институции или техни служители.

² Advocacy and Legal Advice Centre (ALAC).

Дейността на Центъра включва осигуряването на практическа правна помощ и експертна препоръка на граждани, които са пострадали или са станали свидетели на корупция и проявяват решимост да сезират компетентните държавни органи. За целта се поддържа безплатната телефонна линия 0800 11 224, на която могат да бъдат подавани сигнали за случаи на корупция; сигнали могат да бъдат подадени и по електронен път (на електронната поща на Центъра alac@transparency.bg) или чрез специално поддържаната интернет-страница (<http://alac.transparency.bg/bg/signals-corruption.html>).

В тази връзка, основен фокус в дейността на Центъра през 2021 година бе работата по сигнали на граждани за очаквани и докладвани нарушения на изборния процес. Екипът на организацията оказваше съдействие на гражданите, като предоставяше информация за техните права като избиратели, изпращаше сигнали до компетентните институции, обработваше и систематизираше информацията от докладваните нарушения, с цел да подпомогне работата на институциите и на Асоциация „Прозрачност без граници“ за превенция и противодействие на нарушения в изборния процес.

Въз основа на резултатите от работата на Центъра през 2021 година експертният екип на организацията формулира поредица от препоръки за промени в изборното законодателство, за необходими мерки на институциите при подготовката и провеждането на изборите и за реализиране на по-ефективна политика по санкциониране на установените случаи на престъпления срещу политическите права на гражданите.

Национален антикорупционен ресурсен център

Асоциация „Прозрачност без граници“ продължава да поддържа Антикорупционния център, който беше създаден с финансовата подкрепа на Европейската комисия. Библиотеката на центъра съдържа значителен обем от книги, периодични издания и аналитични материали, разглеждащи същността на проблема за корупцията в национален и световен мащаб. Наред с изданията на експерти, международни институции и други неправителствени организации, центърът предоставя на разположение и всички публикации на „Прозрачност без граници“ на английски и български език, които са резултат от 24-годишната работа на Асоциацията.

Изграденият капацитет на центъра позволява на екипа да продължи извършването на дейности в три основни насоки:

- обработване и попълване на информационния архив, който се допълва от няколко вида източници на информация. Архивът се попълва от ежедневния преглед на печата на националните печатни и електронни издания относно информация за случаи на корупция и анализи, посветени на темата. Наред с това, архивът се попълва с публикации,

анализи и изследвания, публикувани в Интернет. Също така, архивът се попълва от материали от конференции, предоставени от държавни институции, от български и международни неправителствени организации;

- екипът на Асоциацията продължава дейността по предоставяне на информация от библиотеката, като ежедневно обработва подадените заявки по електронен път за информация от библиотеката;
- дейността на Антикорупционния ресурсен център се подпомага от стажанти – студенти по политология, европеистика и публична администрация от СУ, НБУ и чуждестранни университети. Асоциация “Прозрачност без граници” има вече установена практика да осигурява възможност на студенти да провеждат своя стаж, като наред с обучението им относно начина на функциониране на организацията, екипът полага усилия да популяризира каузата на TI за нетолерантност към корупцията. Стажантите оказват съдействие както в текущата работа на екипа, така и в дейността на центъра.

Постоянни дейности

Представяне на сравнителните изследвания на Transparency International

Като национално представителство на международната организация за борба с корупцията Transparency International, Асоциация “Прозрачност без граници” ежегодно обявява резултатите от сравнителни международни изследвания и анализи, част от които са се наложили като авторитетни източници на информация и оценки нивото на корупция, икономическото и политическото развитие на изследваните страни. Сред тях следва да се отбележат:

- **Индекс за възприятие на корупцията (Corruption Perception Index)**, измерващ нивото на политическа и административна корупция според оценките на представителите на бизнеса, анализатори на икономическия и политическия риск от целия свят, включително и анкетирани експерти от изследваните държави. Изследването позволява извършването на сравнителни оценки в регионален и субрегионален мащаб, които могат да дадат най-общ ориентир на бизнеса в кои държави от даден регион корупционният риск е по-голям и съответно – общата среда за осъществяване на бизнес е по-неподходяща.
- **Световен корупционен барометър (Global Corruption Barometer)**, представящо оценка на нивото на разпространение на корупцията в отделните сектори и институции в рамките на изследваните държави.

Изследването дава възможност за сравнение на степента на разпространение на корупцията в основни сектори на обществения, икономически и политически живот в рамките на една изследвана държава. Наред с възможността за осъществяване на секторен анализ, барометърът служи като база за разработване на антикорупционни политики с ясно очертани приоритети, както и като ориентир за бизнеса относно институциите и секторите на обществения, икономически и политически живот, които имат по-съществени дефицити в своята работа и съответно – представляват по-сериозен корупционен риск.

ПУБЛИЧНИ ИЗЯВИ И ФОРУМИ, ОРГАНИЗИРАНИ ОТ АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

В рамките на осъществяваните инициативи и текущите си проекти през 2021 година, Асоциация „Прозрачност без граници“, отчитайки ограниченията, наложени във връзка с пандемията, проведе редица публични изяви. Основна цел на екипа на Асоциацията е предизвикване на медиен интерес и широко отразяване на всичките ѝ инициативи. Асоциацията активно работи с широк кръг от представители на националните и регионални печатни и електронни медии. В резултат от установяването на трайни контакти с тях, събитията, организирани от Асоциацията, бяха широко отразени в печатните и електронни медии. Сред форумите, организирани през 2021 година, следва да се отбележат:

- Пресконференция за оповестяване на международния Индекс за възприемане на корупцията, проведена на 24 януари 2021 г. в София;
- Обучителен Семинар „Как Да Наблюдаваме Изборите?“, проведен на 13 март 2021 г. в София;
- Форум „Интегритет в бизнеса: съществена предпоставка за устойчив, дългосрочен успех и растеж“, проведена на 28 септември 2021 г. в София;
- Форум „Гражданското наблюдение при изграждането на тунел „Железница“ – инструмент за публичност и обществен контрол при изразходването на средства от европейските фондове“, проведен на 30 септември 2021 г. в Благоевград.

НОВИ ПУБЛИКАЦИИ НА АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“

В резултат на осъществените изследвания, анализи и мониторинг през 2021 година бяха изработени следните публикации:

- 1) „Българският модел за политическо финансиране и провеждане на избори: международни стандарти, актуални проблеми и възможни решения“
- 2) Доклад относно наблюдението на строителството на тунел „Железница“ от автомагистрала „Струма“: етап IV „Изпълнение на обществената поръчка: проектиране и строителство“
- 3) Обобщаващ мониторингов доклад „Пакът за почтеност при изграждането на тунел „Железница“ – инструмент за публичност и обществен контрол при изразходването на средства от европейските фондове“

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ“ ПО ЧЛ. 40 ОТ ЗАКОНА ЗА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ

Като организация с нестопанска цел Асоциация „Прозрачност без граници“ извършва своята дейност в подкрепа на развитието на гражданското общество. Основен приоритет в работата на Асоциацията е иницирането и прилагането на проекти и програми за превенция и противодействие на корупцията на национално, регионално и местно равнище.

Съгласно Устава на Асоциация „Прозрачност без граници“, нейната мисия е да обединява усилията на държавните институции, местните власти, представителите на гражданското общество, частния сектор и медиите с цел провеждането на системни реформи и предприемането на конкретни действия срещу разпространението на корупцията в страната.

Всички проведени програми и инициативи на Асоциацията през 2021 година бяха непосредствено подчинени на изпълнението на по-горе посочените приоритети. Всички приходи, получени в рамките на изминалата година, са използвани в съответствие с изискванията на член 38, съгласно който организацията извършва работа в подкрепа на общественнополезни дейности за развитието и стабилността на гражданското общество.

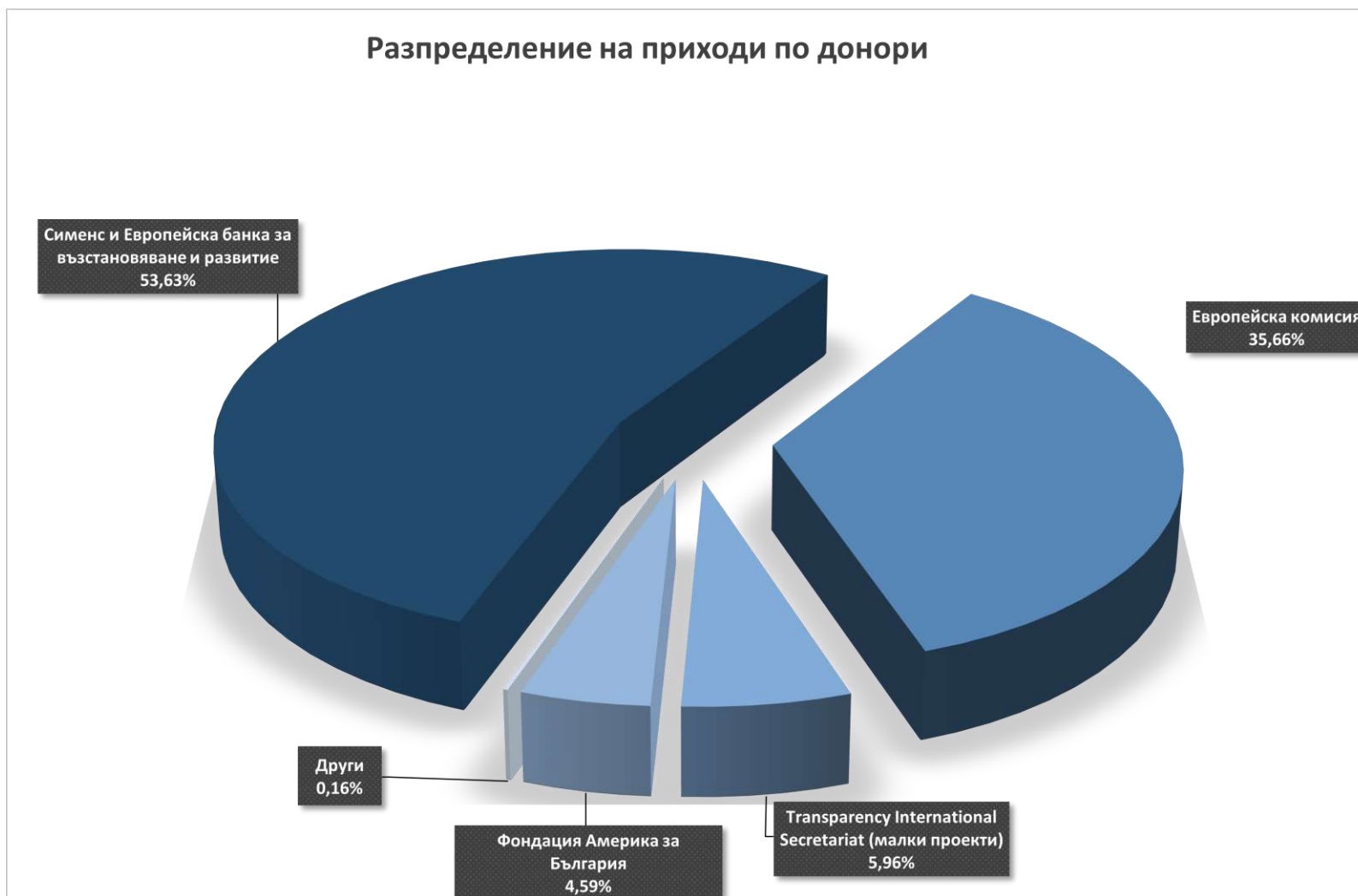
ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 Г.

Общ размер на разходите за нестопанска дейност за 2021 г.	472 078,83 лв.
---	----------------

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2021 ГОДИНА

Разпределение на приходи по донори

Разпределение на разходи по проекти

